

Józef Rzóska

1897–1973

Trudne były koleje życia Doktora Józefa Rzóska zmarłego 5 marca 1973 roku. Był wybitnym praktykiem i działaczem, który łączył pracę zawodową z pracą nauczyciela akademickiego. Człowiekiem czynu i gorącym patriotą oraz wielkim przyjacielem młodzieży. Został odznaczony Śląskim Krzyżem Powstańczym i dwukrotnie Orderem Virtuti Militari V klasy.

Urodził się 16 marca 1897 roku w Kamieńcu (pow. Mogilno). Uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Był członkiem Towarzystwa Tomasza Zana i Polskich Drużyn Harcerskich, został z tego powodu relegowany ze szkoły. Przeniósł się do Głogowa i tam zdał maturę w roku 1915. Nie zaniechał działalności oświatowej, prowadził ją wśród młodzieży polskiego pochodzenia. W czasie I wojny został wcielony do armii pruskiej i w latach 1915–1918 walczył na froncie zachodnim.

Powrócił z wojny do Poznania. W roku 1918 wszedł w skład Rady Robotniczo-Żołnierskiej w Poznaniu. Był jej aktywnym członkiem. Jako członek Polskiej Organizacji Wojskowej byłego zaboru pruskiego współorganizował powstanie wielkopolskie. Studia historyczne i ekonomiczne podjął w 1919 roku na Uniwersytecie Poznańskim. Były one przerywane w związku z jego udziałem w akcji plebiscytowej na Śląsku oraz w I i III powstaniu śląskim w roku 1919 i roku 1921, a także udziałem w wojnie polsko-bolszewickiej w roku 1920. Studia ekonomiczne ukończył w roku 1923. W czasie studiów był bardzo czynny w organizacjach studenckich. W sezonie 1920/1921 był prezesem Bratniej Pomocy Studentów i Studentek Uniwersytetu Poznańskiego. Należał do Związku Polskiej Młodzieży Demokratycznej. W roku 1922 został członkiem komitetu redakcyjnego pisma młodzieżowego „Brzask”. W roku 1924 został asystentem prof. Edwarda Taylora, kierownika Katedry Ekonomii Politycznej Uniwersytetu Poznańskiego. Pod jego kierunkiem przygotował rozprawę doktorską *Niemieckie cła zbożowe*, a po jej publikacji w wydawnictwie Poznańskie Prace Ekonomiczne w roku 1926 obronił ją, uzyskując stopień doktora nauk ekonomiczno-politycznych.

Po uzyskaniu doktoratu pracował w Pomorskiej Izbie Rolniczej w Toruniu. W roku 1929 został starostą w Chojnicach. Następnie pracował w Radzie Zrzeszeń Kupieckich w Toruniu. Z ramienia Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem został wybrany na posła III kadencji Sejmu RP. Pełnił tę funkcję w okresie 1930–1935, aktywnie

uczestnicząc w pracach Komisji Budżetowej. W latach 1932–1939 był zastępcą dyrektora Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń w Poznaniu. Włączył się czynnie do prac samorządowych. W roku 1939 pełnił funkcję ławnika miasta Poznania.

Od roku 1936 zaczął łączyć pracę zawodową z pracą nauczyciela akademickiego. Prowadził lektorat z ubezpieczeń i spółdzielczości na Uniwersytecie Poznańskim. Kontynuował tę pracę w latach 1945–1948. W latach 1946–1947 prowadził także zajęcia z organizacji przedsiębiorstw i ekonomii w filii Akademii Handlowej w Szczecinie. W czerwcu 1945 roku utworzono w Akademii Handlowej Katedrę Organizacji Przedsiębiorstw, powierzając Doktorowi Rzósce jej kierownictwo w charakterze zastępcy profesora. W lutym 1948 roku katedrę tę przejął od niego w tym samym charakterze dr Antoni Skowroński. Natomiast Józefowi Rzósce powierzono nowo utworzoną (w lutym 1948 roku) Katedrę Ubezpieczeń. Kierował nią w latach 1948/1949–1949/1950. Potem zaczęto go szykanować. Katedry Ubezpieczeń nie zlikwidowano. Stała się ona załącznikiem szkoły ubezpieczeń. W latach 1950/1951–1951/1952 opiekę nad nią sprawował prof. Józef Górski. W roku 1952 kierownictwo tej katedry powierzono zastępcy profesora dr. Lucjanowi Pokorzyńskiemu.

W roku 1951 Doktor Józef Rzóska został usunięty z Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu i uwięziony. Zanim do tego doszło, prowadził w Akademii Handlowej wykłady i seminaria z organizacji przedsiębiorstw i ubezpieczeń. Jego seminaria cieszyły się dużym powodzeniem. Prace dyplomowe i magisterskie napisał pod jego kierunkiem kilkuset studentów. Tematyka była aktualna, a Józef Rzóska przyciągał studiujących swoimi zaletami. Był wybitnym znawcą praktyki i erudytą. Charakteryzował się wysokim poziomem kultury i rozmiłowaniem w literaturze pięknej (mógł przez wiele godzin rozprawiać z prof. Pokorzyńskim o klasycie greckiej i łacińskiej oraz recytować te dzieła). Tryskał humorem, potrafił gawędzić i rozumiał młodzież.

Na jego uwięzieniu zaciążyła przede wszystkim działalność w czasie okupacji. Został wysiedlony z Poznania do Generalnego Gubernatorstwa. W okresie 1944–1945 był intendentem szpitala dla umysłowo chorych w Drewnicy pod Warszawą. Przez cały czas działał w Armii Krajowej pod pseudonimem „Rektor” w ugrupowaniu „Obroza”. Redagował gazetki i prowadził tajne nauczanie, posługując się nazwiskiem Borzyszkowski. Zrehabilitowano go w roku 1956. Powrócił na WSE w charakterze wykładowcy w Katedrze Finansów i Kredytu kierowanej przez prof. Janusza Wierzbickiego. Ponadto prowadził bezpłatny lektorat z języka niemieckiego zarówno dla studentów, jak i asystentów, ciesząc się szacunkiem i sympatią. Na emeryturę przeszedł w roku 1962.

Doktor Józef Rzóska miał także osiągnięcia naukowo-badawcze. Poza pracą doktorską opublikował wiele artykułów z zakresu ubezpieczeń, administracji i ekonomii. Publikacje te zamieszczał w czasopismach gospodarczych i naukowych, między innymi w „Przeglądzie Ubezpieczeń” i „Rolniku-Ekonomiście”. Do najważniejszych jego

publikacji artykułowych należą prace dotyczące samorządu i budżetu oraz sprawy niemieckiej w województwach zachodnich.

Pamięć o nim, pełną ciepła i sympatii, zachowała liczna rzesza jego słuchaczy i seminarzystów, zwłaszcza z lat 40., ceniąc go przede wszystkim za prawość, hart ducha, sprawiedliwość i wyrozumiałość.

Hanna Maciejewska